

OMK HÍRLEVÉL

Tartalom

TARTALOM.....	1
KEDVES OLVASÓK!	2
JÓ OLVASÁST KÍVÁNUNK!	2
LEZAJLOTT KÉPZÉSEINK	2
KIHELYEZETT MEGYEI SZOLGÁLTATÁSOK BŐVÍTÉSE	3
INFORMÁCIÓK MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK SZÁMÁRA 2.	3
NÉHÁNY ELLÁTÁSSAL KAPCSOLATOS VÁLTOZÁS 2014-BEN	5
NE FELEDJE! AZ OMK SZOLGÁLTATÁSAI TOVÁBBRA IS A RENDELKEZÉSÉRE ÁLLNAK.....	6
ADAPTÁLT VARRÓGÉPHASZNÁLAT LÁTÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK SZÁMÁRA.....	7
SEGÍTÜNK, HOGY SEGÍTHESSEN!	13
HOGYAN LEHET KAPCSOLATBA LÉPNI VELÜNK?	14

Kedves Olvasók!

Áprilisi hírlevelünkben beszámolunk a Vakok Állami Intézete TÁMOP-5.4.7-12/1-2012-0001 projektjének előrehaladásáról; a bővülő megyei szolgáltatásokról és a lezajlott képzéseinkről.

Folytatjuk jogászunk összefoglalóját a megváltozott munkaképességű személyekre vonatkozó jogszabályi változásokról: a cikk második részében a komplex minősítésről, az eljárási szabályokról és a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatásáról lesz bővebben szó. Néhány, 2014-re vonatkozó, látássérült embereket érintő egyéb jogszabályi változást is közléteszünk.

A Vakok Elemi Rehabilitációs Csoportjának (VERCS) szakemberei kidolgozták az adaptált varrógéphasználat, illetve a foltvarrás módszertanát látássérült személyek számára: cikkünkben az erről szóló tapasztalataikat osztják meg az olvasókkal.

Végezetül az INFOALAP ingyenes képzését ajánljuk figyelmükbe – felhívásukban alapfokú ismeretek megszerzését ajánlják látássérült gyermekek és felnőttek családtagjai, valamint segítői számára a speciális informatikai eszközök világáról.

Jó olvasást kívánunk!
Kellemes húsvéti ünnepeket!

a Szerkesztők

Lezajlott képzéseink

Az OMK 2014 februárjában és márciusában két képzést hirdetett meg és bonyolított le sikeresen. Mindkét képzésen ingyenes volt részvétel, amit a VÁI uniós projektje tett lehetővé.

Az egyik képzés az egészségügyben dolgozó szakemberek számára indult: az OMK szabadon választható tanfolyamot indított 2014 februárjában – a 18 órás tanfolyam az egészségügyi dolgozók fogyatékoságügyi ismereteinek mélyítését tűzte ki célul. A továbbképzés nyilvántartási száma 28204/2013, egészségügyi akkreditációs pontértéke 18 pont, a résztvevő személyek száma 16 fő volt.

A képzés az alábbi programelemeket foglalta magában:

- Fogyatékosághoz kapcsolódó alapismeretek
- A látássérülés jellemzői
- Tévhitek és sztereotípiák a látássérült személyek vonatkozásában
- A vakság és a gyengénlátás élményének megtapasztalása
- Segítségnyújtás látássérült személyeknek
- A kommunikáció sajátosságai látássérült emberek esetében
- Egészségügyi-gondozási feladatok sajátosságai látássérült személyek esetében
- Minőségirányítás jelentősége a fogyatékos emberek ellátása során

A tanfolyam végén kíváncsiak voltunk, hogy a képzésen résztvevők mennyire voltak elégedettek a képzéssel – 15 fő töltötte ki az elégedettségvizsgáló kérdőívet a tartalmi felépítés, a hasznosíthatóság, a szervezés, az időbeosztás és a tanfolyam helyszínével kapcsolatosan. Nagy örömünkre a résztvevők által megjelölt értékek átlaga az 1-től 5-ig terjedő skálán 4,57 volt: többen megjegyezték, hogy a tanfolyam sokat adott számukra nemcsak az új ismeretek miatt, hanem a látássérült személyekre vonatkozó érzékenyítés szempontjából is. Ugyancsak többen jelezték, hogy a képzést hasznos lenne eljuttatni a szakrendelőkhöz: fogyatékos emberek mindenhol megfordulnak, és az egészségügyi

dolgozók sokszor bizonytalanok a velük való kommunikáció, illetve bánásmód során. Ismeretek hiányában a dolgozók többször élnek át nehéz pillanatokot fogyatékos személyek ellátása során; megfelelő képzéssel azonban mind a szakemberek kompetencia élménye, mind pedig a fogyatékos emberek szolgáltatással kapcsolatos elégedettsége nőhet.

A másik képzést 2014. március 13. és 28-a között tartottuk *Segítségnyújtás látássérült személyek számára* címmel, mely az NCSSZI és a FAT által is minősített szakmai személyiségfejlesztő foglalkozás. A program engedélyszáma S-05-113/2011, lajstromszáma PL-6293, továbbképzési pontértéke a szociális ágazatban dolgozók számára 30 pont.

A képzés célul tűzte ki a résztvevők hozzáállásának, szemléletének és a látássérüléshez való viszonyulásának változását: a látássérüléshez kapcsolódó tévhitek és sztereotípiák megismerése, a vakság és gyengénlátás élményének megtapasztalása, a látássérült emberekkel való kommunikáció sajátosságainak, valamint a segítségnyújtás alapelveinek, területeinek, módjainak és etikai kérdéseinek számbavételével.

Örömmel szolgált, hogy a 15 fővel induló képzésre többszörös túljelentkezés volt; a nagy érdeklődésre való tekintettel tervezzük, hogy a szakmai személyiségfejlesztő foglalkozást még nyár előtt újból meghirdetjük. A képzés jó hangulatban telt el: hasznos információk, színes csoportos, illetve páros feladatok jellemezték. A foglalkozás végén a résztvevők körében ugyancsak elégedettségi vizsgálatot végeztünk, melynek eredménye átlagértékben számolva 4,72 volt. A visszajelzések alapján a képzés mindenkinek tudott újat nyújtani, illetve empátikusabbá, érzékenyebbé és nyitottabbá tette a résztvevőket. A résztvevők – elmondásuk szerint – a képzést követően bátrabban és magabiztosabban fognak segítséget nyújtani a látássérült személyeknek, mint azt megelőzően.

Kihelyezett megyei szolgáltatások bővítése

2014. március közepétől a VÁI a TÁMOP 5.4.7-12/1-2012-0001 projekt keretében lehetőséget kapott, hogy a megyei szolgáltatásokat bővítse. A kihelyezett irodákban dolgozók létszáma 18 státusszal – megyénként 1-1 fővel nő.

A bővítés során a szolgáltatás komplexitásának fejlesztésére helyeztük a hangsúlyt és a helyi igények alapján próbáltuk betölteni a státuszokat. Ennek köszönhetően az informatikai szolgáltatás most már minden megyében elérhető, illetve egyes helyeken szociális munkást és további tiflopedagógust vettünk fel. A bővítés következtében a látássérült személyek egyéni igényeire rugalmasabban reflektálhatunk a rehabilitáció során.

Szilaj Zsolt
VÁI, megyei koordinátor

Információk megváltozott munkaképességű személyek számára

2.

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályok

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásait a rehabilitációs hatóságnál az erre rendszeresített nyomtatványon vagy elektronikus úrlapon lehet kérelmezni. Az egészségi állapotra hozott elutasító döntés jogerőre emelkedését követő 12 hónapon belül előterjesztett újabb kérelmet csak akkor kell elbírálni, ha a rendelkezésre álló

egészségügyi dokumentáció alapján megállapítható, hogy a kérelmező egészségi állapotában az elutasítást követően tartós rosszabbodás következett be. Az eljárás költség- és illetékmentes.

A rehabilitációs hatóság megkeresésére – az ellátás megállapítása céljából – a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv tizenöt napon belül közli a rokkantsági nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj, rehabilitációs járadék, egészségkárosodott személyek szociális járadékai folyósításának időtartamára vonatkozó adatokat. A rehabilitációs hatóság megkeresésére – az ellátás megállapítása céljából – az egészségbiztosítási szerv tizenöt napon belül közli a biztosítás megszűnését követő táppénz, baleseti táppénz, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj folyósításának időtartamára vonatkozó adatokat.

Komplex minősítés

A rehabilitációs hatóság komplex minősítés keretében megvizsgálja a kérelmező egészségi állapotának százalékos mértékét, a rehabilitálhatóságot, és a megváltozott munkaképességű személy rehabilitálhatósága esetén rehabilitációs javaslatot készít.

A rehabilitációs javaslatban meg kell állapítani

- a rehabilitáció lehetséges irányát,
- a rehabilitációs szükségleteket, továbbá
- a rehabilitációhoz szükséges időtartamot.

A rehabilitáció lehetséges irányai

A rehabilitációs hatóság meghatározza azokat a foglalkozásokat, amelyek ellátására az érintett személy alkalmas, vagy a rehabilitációs szolgáltatások igénybevételét követően – a rehabilitációs hatóság által meghatározott feltételek fennállása esetén – alkalmas lehet. Amennyiben a rehabilitációs hatóság más szerv eljárásában szakhatósági állásfoglalást adott, annak időbeli hatálya alatt nem kell ismételt komplex minősítést lefolytatni.

Személyes megjelenés

A kérelmező a rehabilitációs hatóság vizsgálatán történő személyes megjelenésre kötelezhető. Ha a kérelmező a személyes megjelenési kötelezettségének önhibájából nem tesz eleget, az eljárást meg kell szüntetni.

A rokkantsági ellátásban részesülő bejelentési kötelezettsége

A rokkantsági ellátásban részesülő tizenöt napon belül köteles bejelenteni a rehabilitációs hatóságnak, ha:

- a jogosultsági feltételeket megalapozó körülményeiben változás következett be, vagy
- keresőtevékenységet folytat és a jövedelmének három egymást követő hónapra vonatkozó havi átlaga meghaladja a minimálbér 150 százalékát.

A rokkantsági ellátásban részesülő a keresőtevékenységről szóló értesítéssel egyidejűleg, valamint az abban bekövetkező változás esetén haladéktalanul igazolja jövedelmének összegét.

Rehabilitációs hatóság felülvizsgálati eljárása

A rehabilitációs hatóság a komplex minősítés során megállapított körülményekre vonatkozóan felülvizsgálatot végez

- az ellátást megállapító döntésben meghatározott időpontban,
- az ellátott kérelmére,
- a rehabilitációs ellátásban részesülő egészségi állapotában történt, a rehabilitációt lehetetlenné tevő tartós rosszabbodás vagy legalább 30 napi egybefüggő keresőképtelen állapot esetén,
- olyan tényről vagy körülményről történő tudomásszerzés esetén, amely valószínűsíti, hogy a korábbi komplex minősítés során megállapított körülmény a megállapítás időpontjában nem állt fenn, vagy

- célzott vizsgálatok elrendelése esetén.

Állapotváltozás

Amennyiben a felülvizsgálat során a rehabilitációs hatóság megállapítja, hogy a minősítési kategória eltér a felülvizsgálatot megelőzően megállapított minősítési kategóriától, akkor a megváltozott munkaképességű személyek ellátását és annak összegét az új minősítési kategória szerint, az erről szóló döntést követő második hónap első napjával hozza meg. Ha úgy ítélik meg, hogy állapotváltozás nem következett be, a korábbi ellátást kell továbbfolyósítani.

A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatása

Megváltozott munkaképességű személynek kell tekinteni azt a személyt, akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján 60%-os, vagy kisebb mértékű és aki

- a kérelem benyújtását megelőző öt éven belül legalább 1095 napon át, biztosított volt,
- keresőtevékenységet nem végez és rendszeres pénzellátásban nem részesül,
- legalább 40 százalékos egészségkárosodással rendelkezik,
- a munkaképesség-csökkenése 50-100 százalékos mértékű, vagy
- fogyatékosági támogatásban vagy vakok személyi járadékában részesül,
- és a munkaszerződése szerinti napi munkaideje a 4 órát eléri.

Rehabilitációs hozzájárulás fizetési kötelezettsége

A munkaadó a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációjának elősegítése érdekében rehabilitációs hozzájárulás fizetésére köteles, ha az általa foglalkoztatottak létszáma a 25 főt meghaladja, és ez nem éri el a létszám 5 százalékát, a kötelező foglalkoztatási szintet.

Rehabilitációs hozzájárulás összege

A rehabilitációs hozzájárulás éves összege a kötelező foglalkoztatási szintből hiányzó létszám, valamint a rehabilitációs hozzájárulás szorzata. A rehabilitációs hozzájárulás mértéke 964 500 Ft/fő/év.

Akkreditált munkáltató részére nyújtható támogatás

A rehabilitációs hatóság az akkreditált munkáltató részére pályázati úton a munkahely rehabilitációs célú átalakításához támogatást, bér- és költségtámogatást nyújthat, ha a munkáltató megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatását biztosítja.

Rehabilitációs kártya

A megváltozott munkaképességű személy külön törvényben meghatározott rehabilitációs kártyára jogosult, ha a komplex minősítés alapján foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható, vagy tartós foglalkozási rehabilitációt igényel.

Hatósági bizonyítvány kiállítása

A rehabilitációs hatóság a megváltozott munkaképességű személy kérelmére elvégzi a komplex minősítést, és ennek eredményéről hatósági bizonyítványt állít ki.

Néhány ellátással kapcsolatos változás 2014-ben

Vakok személyi járadékának havi összege: 16.550 Ft

Fogyatékosági támogatás:

- Ha az igénylő látási, hallási, értelmi, mozgásszervi fogyatékos, vagy autista személy, illetve kromoszóma rendellenessége van: **19.970 Ft**

- Ha az igénylő halmozottan fogyatékos személy, vagy látási, értelmi, mozgásszervi fogyatékossgal, kromoszóma-rendellenességgel él, illetve autista személy, feltéve, hogy az önkiszolgáló képessége teljesen hiányzik: **24.580 Ft**

Ápolási díj:

- Súlyosan fogyatékos, illetve tartósan beteg 18 év alatti személy gondozása, ápolása esetén az alapösszeg **29.500 Ft.**
- Fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozása, ápolása esetén, ha a kiemelt ápolási díj feltételeinek nem felel meg, az emelt összegű ápolási díj **44.250 Ft.**
- Jelentős egészségkárosodással rendelkező és önellátásra nem vagy csak segítséggel képes személy, vagy olyan személy gondozása, ápolása esetén, aki után súlyos betegsége vagy fogyatékossga miatt magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak, a kiemelt ápolási díj **53.100 Ft.**
- 18 év feletti tartósan betegek ápolása esetén a méltányossági ápolási díj összegét a települési önkormányzat képviselő-testülete határozza meg úgy, hogy az nem lehet alacsonyabb, mint **23.600 Ft.**
- Időtartama szolgálati időre jogosít, mivel 10 százalék nyugdíjjarulékot levonnak belőle.

Családi pótlék:

- Tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő család esetén, valamint intézményben élő, továbbá nevelőszülőnél elhelyezett tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után: **23.300 Ft**
- Tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő egyedülálló esetén: **25.900 Ft**
- Saját jogán nevelési ellátásra jogosult tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy esetén, ha nem nevelőszülőnél és nem intézményben él: **20.300 Ft**

Ne feledje! Az OMK szolgáltatásai továbbra is a rendelkezésére állnak

Elemi rehabilitációs tanácsadás elemi rehabilitációt biztosító civil szervezetek és látássérült személyek számára szolgáltatást nyújtó egyéb szervezetek számára

Elemi rehabilitációs tanácsadás kérhető:

- e-mailben az omk@vakokintezete.hu címen
- telefonon a +36 20 379 4722 mobilszámon vagy a +36 1 383-25-89 / 350-es melléken

Infokommunikációs szakértői támogatás, melynek része az informatika oktatásához kapcsolódó személyes tanácsadás: helyi eszközparkkal (hardver, szoftver) és az oktatók munkájával összefüggésben.

Az infokommunikációs tanácsadást az alábbi módon lehet igénybe venni:

- e-mailben, a helpdesk@infoalap.hu elérhetőségen,
- a +36 1 273 3188-as telefonszámon, illetve a +36 70 295 9288-as mobilszámon.

Ingyenes jogsegély szolgálat, melyet úgy tudnak igénybe venni, hogy a látássérült emberek vagy családtagjaik kérdéseit az érintett munkatársak, illetve szervezetek dolgozói összegyűjtik és továbbítják a jogi szakértőnek, megadva a kliens telefonos és/vagy e-mail elérhetőségét.

- A jogi szakértő kéthetente, a páros heteken hétfőn 14.00–16.00 óráig telefonon is elérhető a +36 1 383 2589/350 melléken.
- E-mail elérhetőség:

Adaptált varrógéphasználat látássérült személyek számára

A kézműves tevékenységek helye az elemi rehabilitációban

Az adaptált varrógéphasználat, illetve a foltvarrás látássérült személyek számára történő módszertani kidolgozásának projektjét 2009 szeptemberében indítottuk el a VÁI Elemi Rehabilitációs Csoportján (VERCS) belül. A módszertani kísérletek megkezdését az a régi törekvésünk ösztönözte, hogy újabb lehetőségeket kínáljunk a látássérült személyek számára a szabadidő eltöltéséhez, ezzel bővítve az általunk eddig megajánlott kézműves tevékenységek – szövés, gyöngyszövés, gyöngyfűzés, gyertyakészítés – körét. Az egyszerű kézműves technikák szervesen épülnek elemi rehabilitációs munkánkba és annak fontos kiegészítését adják, mivel

- az elemi rehabilitációs fejlesztés sokszor kimerítő, fegyelmet és teljes koncentrációt igénylő munka, amit feloldhat a szabadon választható kézműves tevékenységek kötetlensége;
- lehetővé teszik a szabadidő aktív módon történő eltöltését mind a rehabilitáció alatt, mind a rehabilitációt követően;
- kézzelfogható sikerélményt nyújtanak;
- a kikapcsolódás és feltöltődés forrásai lehetnek, különösen a bentlakó intenzív szolgáltatást igénybe vevők számára, akik a megszokott környezetükből ideiglenesen kiszakítva, az intézeti környezetben sokszor nehezen találják meg az órák között és azok után rendelkezésükre álló idő értelmes eltöltésének lehetséges formáit;
- a közvetlen környezet elismerése az önbecsülés növekedését eredményezheti;
- amennyiben korábban a kézimunka a kliens szabadidejének fontos részét képezte, nem kell lemondania kedvelt időtöltéséről;
- a munkára történő felkészítés egyik lehetséges eszköze is lehet, mivel fejleszti a problémamegoldó képességet, a munkafegyelmet és a manuális készséget.

Mindezek alapján a kézműves foglalkozásaink amellest, hogy fontos részét képezik a szabadidős tevékenységeknek, a rehabilitációs munkát is jótékonyan befolyásolják.

A munkához 14 kliens csatlakozott (12 nő és 2 férfi), akik közül 3 fő rendelkezett előzetes tapasztalatokkal a varrógép használat terén, 11 fő egyáltalán nem használt korábban varrógépet. A módszertani munkában való részvétel felkérés és nem önkéntes jelentkezés alapján történt. A résztvevőknek vállalniuk kellett a kreatív együttműködést, közös innovációt, a fejlesztésben való aktív részvételt, illetve azt is, hogy a kezdeti időszakban a hangsúlyt elsősorban nem a produktivitásra, hanem a módszertani fejlesztésre, problémamegoldásra helyezzük. A résztvevők meghívásánál mérlegeltük a kliens kezűgyességét, tapintási érzékelésének finomságát, motivációját, illetve frusztráció túrását.

Optimális munkafeltételek kialakítása

Foglalkozások gyakorisága: heti 1×2 óra

Helyszín: VERCS társalgó, később kizárólag erre a célra kialakított külön szoba

Csoportlétszám: 3-4 fő, majd egyéni órák

Oktatók száma: 1 fő

A helyszín megválasztásánál figyelembe vettük a szoba méretét és a megvilágítás lehetőségeit. Igyekeztünk a különböző munkafázisokat megfelelően elkülöníteni egymástól, illetve az egyes munkaterületeket az egyéni igényekhez igazítva természetes vagy mesterséges fényvel megvilágítani. Szükség esetén a kliens látásának optimális

kihhasználását helyi megvilágítással, esetleg az adott munkaterület leárnnyékolásával támogatni.

Kezdetben nagycsoportos foglalkozások keretén belül dolgoztunk. Eltérő látásteljesítménnyel rendelkező kliensek munkamenete és teljesítménye között azonban jelentős különbségek mutatkoztak a kivitelezés módjában a ráfordított idő, az önállóság és a végeredmény tekintetében. A szembetűnő különbségekből adódó kudarchelyzetek elkerülése érdekében döntöttünk úgy, hogy külön csoportot hozunk létre a gyengénlátó és aliglátó résztvevők számára.

A csoportképzéssel kapcsolatos tapasztalatainkat a következő táblázatban foglaljuk össze:

Vegyes csoport		Homogén csoport	
Előnye	Hátránya	Előnye	Hátránya
hatékonyabb közös problémamegoldás, innovatív együttműködés	előzetes ismeretekben, teljesítményben megmutatókozó különbségek	jobban alkalmazkodik az egyéni igényekhez	a folyton változó csoportarányok következtében egyik vagy másik csoport túlzottan kis létszámúvá válhat
csoportos együttműködés élménye, sikerek közös megélése	az egyes résztvevők eltérő mértékben igénylik segítő odafigyelést	többnyire hasonló problémák merülnek fel	
	különböző ütemben dolgoznak a különböző képességekkel és technikai lehetőségekkel rendelkező résztvevők egymáshoz mérik a teljesítményüket	megközelítőleg azonos ütemben dolgoznak	
	több konfliktusforrás		
	nehezen összehangolható közös időpont		

A fenti tapasztalatok alapján a varrógéphasználat, illetve az alapvető varrási technikák egyéni megtanítása után mérlegeljük a csoportok kialakításának lehetőségét, amely függ a munkába aktuálisan bevont kliensek számától, az egyes kliensek varrásban elért önállósági fokától, együttműködési készségüktől, illetve a közös időpont egyeztetéstől.

Gépi varrás adaptációja, módszertani alapok kidolgozása

A valódi foltvarró munkát a varrógéphasználat alapjainak adaptációja előzte meg. Gépi varrással kapcsolatos elsődleges nehézségeink, megoldandó feladataink a következők voltak:

- varrógéptű befűzése (a varrógéptű a hagyományos varrótűtől lényegesen eltér: a tű a tű hegyének közelében helyezkedik el, a tű rögzítve van a varrógéphez, a befűzés iránya nem tetszőleges, a cérnának minden esetben előlről hátrafelé kell futnia, a tű és a mögötte elhelyezkedő talpemelő kar között nagyon kevés a hely);
- alsó szál befűzése, felemelése (orsótokba történő befűzés, orsótok visszahelyezése);
- az anyag tű alá illesztése (a varrás kívánt kezdőpontja a tű alá essen);
- egyenes varrás (a varrás anyagszélétől való távolságának megtartása);
- varrásfunkciók beállítása;
- tűpozíció biztonságos megállapítása.

A felmerülő nehézségek megoldására irányuló kísérletezésünk során egyre világosabbá vált, hogy a problémák áthidalásához elengedhetetlen a varrógép látássérült személyek

igényeihez történő átalakítása, különböző segédeszközökkel való kiegészítése, melyek lehetővé teszik a vizuálisan kontrollált munkafolyamatok taktilis kiegészítését/kiváltását.

A varrógép adaptációjánál a következő szempontokat tartottuk szem előtt:

- a varrógép akadálymentesítése legyen házilag kivitelezhető;
- kis anyagi ráfordítással megoldható;
- előállítása ne igényeljen speciális szaktudást;
- egyéni igényekhez igazítható, szükség esetén cserélhető, változtatható;
- a varrógép típusától függetlenül alkalmazható;
- vizuális és taktilis úton is használható.

Mivel a varrógép legtöbb része tapintással jól érzékelhető, kevés átalakítással megoldható, hogy a varrógép látássérült személyek számára is használható legyen. Az adaptáció során csak a legszükségesebb módosításokat, jelöléseket alkalmaztuk. A kevésbé látható vagy tapintható részeket domború textilfestékekkel tettük érzékelhetővé, illetve gyengénlátó, aliglátó használók számára élénk színű ragasztócsikkal emeltük ki.

A varrógép jelölt részei:

- öltésminta kiválasztó tárcsa (csak a leggyakrabban használt varrástípusokat jelöltük: egyenes varrás, cikcakköltés);
- öltéshossz beállító tárcsa (2 mm a legáltalánosabb öltéshossz, így kizárólag ezt jelöltük meg, ettől fölfelé és lefelé a tárcsa ütközése jelzi a végpontokat);
- felső szál feszességét szabályozó gomb (gyárilag beállított közepes feszességnél jelölve, ha szükséges, a felső szál feszességét az alsó száléhoz viszonyítva lehet ettől eltérve beállítani);
- öltésszélesség beállító gomb;
- a tűtől balra vízszintes vonal jelzi, hogy az anyagot milyen magasságban kell a tű alá helyezni, hogy a varrás kezdőpontja az anyagszélhez kerüljön;
- a nyomótalp szélességéhez igazított hosszanti vonal segíti a varrás anyagszélhez viszonyított egyenletes távolságának megtartását.

Az akadálymentesített varrógép használata a funkcionális látás szempontjából

A varrógép használatának módjában a fenti 12 személynél a következő sajátosságokat figyeltük meg:

- A gyengénlátó kliensek varrás közben, illetve az előkészítő és utómunkálatok – varrásfunkciók beállítása, szálbefűzés, anyagszélek összeillesztése, egyes munkafázisok ellenőrzése, eldolgozás – során egyaránt támaszkodnak a vizuális és taktilis percepcióra. Aliglátás esetén a kliensek szemmel követik ugyan a munkájukat varrás közben, de nem észlelik, ha a pontatlanok, ha az anyagok nem fedik egymást, vagy ha az anyagszélről való egyenletes távolságtól eltérnek.
- Az előkészítés, ellenőrzés, eldolgozás szintén tapintás útján történik, funkcionális látásukat elsősorban kontrasztos anyagok egymáshoz illesztésénél, ép vagy enyhe

színlátási zavar esetén a felhasználásra kerülő anyagok színének kiválasztásában tudják használni.

- Vak és aliglátó személyek között a gépi varrás módjában nem mutatkozott jelentős különbség.

Foltvarrás technikáira irányuló módszertani kísérletek

A varrógép adaptációt és a gépi varrás alapjainak betanítását követően a tradicionális foltvarrás technikai lehetőségein belül kezdtük meg a kísérleti munkát. Próbálkozásaink során arra törekedtünk, hogy találjunk a foltvarráson belül olyan eljárásokat, amelyek célcsoportunk számára is elérhetőek, módszertanilag adaptálhatóak, és az elkészült munkák megjelenésükben esztétikusak. Eredeti szándékunk az volt, hogy a foltvarrás hagyományos geometrikus motívumokra épülő technikáit alakítsuk a látássérült személyek igényeihez, lehetőségeihez.

Ezen bonyolult és nagy pontosságot igénylő varrástechnikák kapcsán azonban több olyan problémával is szembesültünk, melyek ellentmondtak módszertani szándékainknak, a munkakörülményeink nyújtotta feltételeknek, illetve nem illeszkedtek a látássérült személyek által elsajátítható technikai lehetőségekhez, mivel:

- kivitelezésük nagy gyakorlottságot igényel a varrógéphasználatban (klienseink jelentős része nálunk sajátítja el a varrógéphasználat alapjait);
- a legegyszerűbb munkadarabok elkészítéséhez is nagy idő- és energiaráfordítás szükséges (a bevont kliensek egy részének a három hónapos bentlakásos tanfolyami idő áll a rendelkezésére ahhoz, hogy az önálló élethez szükséges rehabilitációs tevékenységek mellett elsajátítsa a varrógéphasználatot és a foltvarrást);
- ezek a technikák nagy pontosságot kívánnak (a kísérleti munkában részt vevő személyek az önállóságig nem jutottak el, mert állandó külső kontrollt igényeltek);
- a kivitelezés sokszor kifejezetten a látás hiányából fakadó nehézségekbe ütközött, ami komoly frusztrációs helyzeteket teremtett.

Gyengénlátó klienseknél a technikák egy része működésképesnek bizonyult, bár az elkészült darabok megjelenésükben nem vetekedhettek a látók által készített munkákkal. Az aliglátó, illetve vak klienseknél ezek elsajátítása és önálló kivitelezése jelentős nehézségekbe ütközött, mivel többnyire nagy pontosságot, precizitást és vizuális kontrollt igényeltek az alkotó részéről.

A munka előre haladtával nyilvánvalóvá vált, hogy a geometrikus technikák nem felelnek meg az általunk kitűzött céloknak, nem teszik lehetővé a látássérült személyek számára a teljes – azaz a szabást, varrást, eldolgozást jelentő – munkafolyamat terén az önállóságot. Tapasztalataink egyre inkább azt erősítették, hogy a hagyományos foltvarrás bonyolult és szigorú technikai elvárásaitól eltérő eljárást kell módszertanilag adaptálnunk, ami megfelel az alábbi feltételeknek:

- egyszerű varrástechnikára épül;
- rövid gyakorlással könnyedén elsajátítható;
- nem igényel aprólékos előkészületet;
- a betanítást követően látó segítség nélkül önállóan alkalmazható;
- viszonylag gyors munkavégzést tesz lehetővé, a munkadarabok elkészítése nem igényel túlzott idő- és energiaráfordítást;
- funkcionális látástól, előzetes ismeretektől, gyakorlottságtól függetlenül megtanulható;
- látássérült személyek számára is lehetővé teszi az egyes munkafázisok ellenőrzését.

Több hónapon át tartó kísérletező próbálkozás után szűkítettük le technikai repertoárunkat arra a mintázó eljárásra, mely véleményünk szerint megfelel a fent említett követelményeknek, klienseink sikerrel tudták az elsajátítást követően külső segítség nélkül is alkalmazni. Az általunk használt foltvarró eljárásnak az egyszerű varrástechnikával előállítható mintaképzés, az egyenes varráson belüli technikai lehetőségek és dekorációs variációk képezik az alapját.

A különböző csíkritmusok a varrógép használatának elsajátítását követően a legkorábban alkalmazott mintáink, amelyeket ezek felvágásával és újraillesztésével kialakított kockás variációk követnek. Ezután próbálkozunk meg a bonyolultabb mintázatokkal, blokkokkal, melyek szintén a négyzet és a csík különböző variációiból épülnek fel. A mintaképzés legegyszerűbb formája, ha az anyag saját patchwork hatású mintázatát kihasználva nagyobb felületekkel hozzuk létre az aprólékos, összetett megjelenést.

Tapasztalataink azt mutatják, hogy a látássérült résztvevők akkor tudnak a legeredményesebben dolgozni és minőségi darabokat előállítani:

- ha a varrás vonala nem ível;
- nem kell megszakítani a varrást egy adott ponton a két anyagszél között (a varrás egyik anyagszélről a másikig tart);
- a varrás követi az anyag szélét, mely összefüggő vezetővonalat képez (a varrás vonala nem távolodik el az anyagszélről, nem tart a munkadarab közepe felé, nem helyezkedik el az anyag közepén, pl. rátétminta);
- ha a szabásminta egyszerű, könnyen áttekinthető és egymásra merőleges egyenes vonalak alkotják.

Az adott eljárás előnye, hogy nem igényel nagy pontosságot, aprólékos mérést, viszonylag gyorsan látványos sikerekhez juttatja az alkotót, így a kliensek nagy örömet lelnek a munkában. Mindemellett rendkívül variábilis, melyet igyekszünk minél jobban felhasználni, ragaszkodva az igényes kivitelezéshez és esztétikus megjelenéshez. Az eljárásunk egyaránt alkalmas egyszerű javítási munkák elvégzésére, illetve dekoratív munkadarabok létrehozására. Az eddigi résztvevők mindegyike képes volt a technikát rövid idő alatt elsajátítani és önállóan alkalmazni.

Eddigi munkáink egyszerű szabásmintára épülő, viszonylag könnyen összeállítható darabok, illetve ruhajavítási munkák voltak:

- vászontáskák különböző variációi,
- kisméretű kozmetikai táska,
- terítő,
- edényalátét,
- párnahuzat,
- jelmez,
- ruha átalakítás (nadrágszár levágása, felvarrása).

A munkadarabok elkészítéséhez szükséges idő egyénenként eltér a kliensek kezűgyességétől, előzetes ismereteitől, gyakorlottságától, funkcionális látásától – a munkadarab bonyolultságától függően. Az első munka elkészítéséhez átlagosan három alkalom volt szükséges (egy-egy foglalkozás időtartama 90 perc). A ráfordított idő további gyakorlással természetesen csökkenhet.

Foltvarrás munkamenete

A közös munkát minden kliensnél azonos módon készítjük elő:

- az általunk alkalmazott foltvarrás-technikák bemutatása mintadarabok segítségével, az érdeklődés felkeltése, a tevékenység iránti motiváció kialakítása;
- a foltvarráshoz szükséges eszközök, anyagok és azok minőségi jellemzőinek ismertetése.

Varrógép használatát megalapozó folyamatok:

- a látásnevelő kollégákkal együttműködve egyénenként a megfelelő megvilágítás, valamint szükség esetén kézimunka-nagyító kiválasztása;
- tűbefűző hagyományos módon történő használata, felső szál befűzése tűbefűzővel; csomókötés;
- cérna anyagból történő kifejtése segédeszköz nélkül;
- a varrógép részeinek és működésének megismerése, jelölések, funkciógombok, leggyakrabban használt programok, beállítások elsajátítása stb.;
- felső szál, alsó szál befűzése;
- automata tűbefűző használata;
- szálvágó használata;
- orsózás, orsócsere;
- anyag nyomótalp alá helyezése, anyagrögzítés;
- pedálhasználat, megfelelő nyomaték elsajátítása, sebesség rugalmas változtatása (alsó végtagsérülésnél ezt jobb könyökkel gyakoroltatjuk; ha a varrógép rendelkezik automata pedál nélküli varrófunkcióval, akkor annak használatát is taníthatjuk);
- folyamatos anyagtovábbítás gyakorlása;
- anyag tű alá rögzítése vezetővonalakhoz illeszkedve;
- egyenes varrás gyakorlása egyrétegű anyagon;
- két anyag összevarrása (tű alá rögzítés, egymáshoz illesztés, varrástávolság megtartása);
- elkészült varrás egyenletességének ellenőrzése;
- tűcsere;
- varrógép karbantartása.

Anyagválasztás

Mivel az anyagválasztás nagyban befolyásolja a munka sikerességét, külön figyelmet fordítottunk a felhasználandó textíliák kiválasztására. Igyekeztünk kitapasztalni, hogy mely tulajdonságokkal rendelkező anyagok felelnek meg a foltvarrás általunk alkalmazott technikájának, illetve milyen textilekkel tudnak a látássérült személyek a legoptimálisabban dolgozni. Az anyagválasztásnál figyelembe vettük a fonák-szín oldal megkülönböztetésének, az anyagok illesztésének, a széltől való varrástávolság megtartásának és a láthatóságnak a nehézségeit.

Varrógépválasztás és adaptáció

A munkához eltérő típusú háztartási varrógépeket használunk, így a kliensek többféle varrógépet is megismerhetnek, kipróbálhatnak. A gépi varrás alapjainak betanítását követően természetesen az elsajátított ismereteket bármilyen varrógéptípuson képesek alkalmazni.

Eddigi tapasztalataink azt mutatják, hogy a kliensek számára azok a varrógépek teszik lehetővé leginkább az optimális munkavégzést, melyek az alábbi funkciókkal, tulajdonságokkal rendelkeznek:

- elektromos lábpedál,
- rögzíthető automata tűbefűző,
- szálvágó,
- minél egyszerűbb szálbefűzési rendszer,
- szabadkarúvá alakíthatóság.

Saját varrógép vásárlása esetén segítünk az adott személy igényeihez leginkább alkalmazkodó típus kiválasztásában, illetve a megvásárolt vagy már meglévő varrógép egyéni adaptációjában.

Összegzés

A gépi varrás nagyban épül a *Mindennapos tevékenységek* tantárgy során elsajátított készségekre, ismeretekre (tűbefűzés, kézi varrás, vasalás). A varrógéphasználattal kapcsolatos ismeretek, eljárások azonban később nem csupán hobbitevékenység formájában használhatók fel, hanem a háztartási munkák során egyszerű javítások, átalakítások kapcsán is alkalmazhatóak, így a varrógép használata beépülhet az egyén mindennapjaiba.

A kísérleti időszak nem zárult le, fejlesztési munkánk jelenleg az önálló szabás, mérés módszertani lehetőségeire, illetve a varrógép változó igényekhez rugalmasan alkalmazkodó akadálymentesítésére irányul. Ennek elérését további próbálkozásokon, minél több kliens bevonásán, valamint egyszerű segédeszközök kidolgozásán keresztül látjuk megvalósíthatónak.

*Grósz Judit – Dr. Tolnayné Csattos Márta
VÁI, VERCS*

(A teljes cikk a Gyógypedagógiai Szemle 2014/1 számában olvasható.)

Segítünk, hogy segíthessen!

Ingyenes informatikai képzés indul az INFOALAP-nál látássérült gyermekek, felnőttek családtagjai és segítők számára!

Ezúton szeretnénk felhívni a figyelmét 2014 májusában több alkalommal is induló képzésünkre, melynek keretében alapfokú ismereteket kívánunk nyújtani látássérült gyermekek, felnőttek családtagjai és segítők számára a speciális informatikai eszközök világról.

Ha már régóta látja, hogy az informatika nélkülözhetetlen szerepet tölt be a látássérült emberek életében, ha szeretne segíteni látássérült gyermekének, testvérének, akár édesanyjának, édesapjának vagy tanítványának abban, hogy alapfokon elsajátítsa a látássérültek számára kifejlesztett informatikai eszközök, speciális szoftverek használatát, jelentkezzen 4 illetve 8 tanórás képzéseink valamelyikére.

A képzés során a segítő családtagok, szakemberek számára közérthető módon bemutatjuk azokat a legfontosabb szoftvereket, hardver eszközöket, mobil telefonos alkalmazásokat és különféle informatikai szolgáltatásokat, melyek megkönnyítik a látássérült emberek mindennapjait, a gyermekek, fiatalok tanulását, információ-szerzését, de akár a munkavállalásban is segítséget nyújthatnak. Megismertetjük továbbá a résztvevőket azokkal a lehetőségekkel, kezdeményezésekkel, melyek kinyithatják a látássérült emberek számára a világot.

A tervezett tanfolyami időpontok:

- **2014. május 10. szombat (munkanap)** 9.00-16.30, 8 tanórás képzés vak/gyengénlátó emberek családtagjai és segítői számára
- **2014. május 12. hétfő,** 9.00-12.30, 4 tanórás képzés kifejezetten vak emberek családtagjai és segítői számára
- **2014. május 14. szerda,** 9.00-12.30, 4 tanórás képzés kifejezetten gyengénlátó emberek családtagjai és segítői számára
- **2014. május 17. szombat,** 9.00-16.30, 8 tanórás képzés vak/gyengénlátó emberek családtagjai és segítői számára
- **2014. május 20. kedd,** 9.00-12.30, 4 tanórás képzés kifejezetten vak emberek családtagjai és segítői számára
- **2014. május 22. csütörtök,** 9.00-12.30, 4 tanórás képzés kifejezetten gyengénlátó emberek családtagjai és segítői számára

A Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft. támogatásával induló tanfolyamon a részvétel ingyenes. Ha Ön vagy ismeretségi körében bárki érdeklődik a képzés iránt, kérjük, jelentkezzen alapítványunknál.

A jelentkezéseket Molnár Ákos, az alapítvány munkatársa várja a +36-70-295-9288 vagy a +36-1-273-3188-as telefonszámon, illetve a helpdesk@infoalap.hu e-mail címen, és egyúttal szívesen válaszol a jelentkezéssel kapcsolatban felmerülő kérdésekre is.

A képzés helyszíne az alapítvány oktatóterme, címe: 1143 Budapest, Ida u.7., de amennyiben igény mutatkozik, vidéki helyszíneken is indítunk tanfolyamokat.

Várjuk jelentkezését!

„Informatika a látássérültekért” Alapítvány

Negyedévente megjelenő hírlevelünkbe várjuk kedves olvasóink látássérült személyek rehabilitációjával, támogatásával foglalkozó szakcikkeit, esettanulmányait és érdeklődésre számot tartó hírekről, eseményekről szóló felhívásait, beszámolóit a omk@vakokintezete.hu e-mail címre.

Hogyan lehet kapcsolatba lépni velünk?

Vakok Állami Intézete, OMK
 Cím: 1146 Budapest,
 Hermina út 21.
 Telefonszám: +36 1 383-25-89
 (350-es mellék)
 Mobilszám: +36 20 379-4722
 E-mail: omk@vakokintezete.hu
 Honlap: www.vakokintezete.hu